

LUNDS UNIVERSITET

Institutionen för Kommunikation och Medier

Cementeringens Politik

En kvalitativ textanalys av mediebevakningen
av nya politiska partier

Författare: Simon Österling

Kurs: Medie- och Kommunikationsvetenskap, kandidatkurs, VT 2015

Handledare: Fredrik Miegel

Examinator: Tina Askanius

Abstract

Cementeringens Politik är en studie som med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys ämnar närma sig mediernas framställning av nya politiska partier. Det empiriska materialet utgörs av artiklar publicerade av Dagens Nyheter och Aftonbladet. Gemensamt för alla artiklar är att de på något sätt har ett innehåll som kan kopplas till de svenska politiska partierna Piratpartiet (PP) eller Feministiskt Initiativ (FI). Valet av partiet grundar sig i ett avgränsat intresse kring hur medier framställer nya politiska strömningar. Både Feministiskt Initiativ och Piratpartiet delar erfarenheten av att nå framgång i Europaparlamentsvalet 2014 respektive 2009, för att sedan misslyckas med samma bedrift i de nästkommande riksdagsvalen. Sambandet dem emellan skapade det frö som med tiden växte fram till det slutliga studieämnet. Det ska dock poängteras att studiens resultat inte bygger på en jämförelse mellan Europaparlamentvalet och Riksdagsvalet, utan snarare är inriktat kring den mediala bevakningen kring de båda det förstnämnda. Syftet med studien är att undersöka den mediala bevakningen av nyttillkomna svenska partier på den politiska kartan. Genom att analysera artiklar rörande FI och PP publicerade av tidningarna Aftonbladet och Dagens Nyheter är förhoppningen att urskilja möjliga konsekvenser för dessa partiers förutsättningar på den politiska marknaden. Vidare kommer det analytiska arbetet att mynna ut i en diskussion kring hur dessa möjliga konsekvenser kan ses ur ett demokratiskt perspektiv. Till sin hjälp bygger studien således på följande frågeställningar: Hur framställs FI och PP i Aftonbladet och Dagens Nyheter? Hur kan den mediala bevakningen ge en möjlig förklaring till FI och PP:s med- och motgångar? Hur kan resultatet av studien problematiseras utifrån ett demokratiskt perspektiv? Analysen bygger huvudsakligen på en teoretisk treklöver bestående av Rosanvallons redogörelse för det motdemokratiska samhället, Baumans beskrivning av konsumtionssamhället samt ytterligare teorier ring politikens medialisering.

Resultatet kom fram till att medierna med hjälp av polariserande porträtteringar, av både partier och specifika väljare, skapar ett politiskt klimat som visar sig fokuserar på identiteter och olika tillskrivningar och inte endast partiernas faktiska politiska innehåll. Analysen redogör också för hur FI och PP:s politiska innehåll framställs särskilja sig från det ”normala”, vilket sammantaget förtydligar intrycket av att medierna upprätthåller redan etablerade föreställningar snarare än omfamnar nya politiska röster.

Författare: Simon Österling, Institutionen för Kommunikation och Medier, Lunds Universitet

Nyckelord: konsumtion, porträttering, medialisering, politik, Feministiskt initiativ, Piratpartiet kvalitativ innehållsanalys, Dagens Nyheter, Aftonbladet

Innehållsförteckning

Förord	3
Studiens intention	4
1 Utgångspunkt och förfarande	5
Version av verkligheten	5
Verktyg och förlopp	5
Axplock, hinder och glasögon	6
Metodkritik	7
2 Teoretiskt avstamp	8
Röster som hörts	8
Teoretisk treklöver	10
Medialisering och den mediala logiken	10
En ändlös resa mot individens självförverkligande	11
Politiken bakom kulisserna	12
Ytterligare teoretiska inslag	13
3 Mediernas porträttering	14
Kön och identitet	14
Otillräcklighet och förminskning	17
4 Urvalets omöjliga objektivitet	21
Mediernas intressen	21
Gemensam version av verkligheten	22
5 Medial framställning ur en samhällelig och politisk kontext	24
Marknaden styr	24
Provocerad motdemokrati?	28
6 Ett avslutande samtal	27
7 Litteraturförteckning	32
Tryckta källor	32
Elektroniska källor	33
Analyserade artiklar	34

Förord

Det är september, närmare bestämt den 14 september, och krutet har tillslut lagt sig efter ett år som dittills varit fylld med debatter, torgmöten, smutskastning, opinionsundersökningar, förväntan, ångest, glädje och, inte minst, hopp. Valdagen är över och de preliminära rösterna är räknade.

Vi kan kosta på oss att vara besvikna ikväll för vi ska ha kontakt med våra känslor. Det är det som är vårt kapital i hela den politiska processen - när vi gjort det går vi vidare (DN 2015-05-20)

Gudrun Schyman har precis sagt det som alla partiledare tycks förväntas göra vid motgång – erkänna sig inför besvikelsens krafter, men aldrig låta den ta överhand. Hennes parti Feministiskt Initiativ (FI) har förlorat riksdagsvalet 2014. Förhoppningarna om att återupprepa framgångarna från det, bara ett antal veckor gamla, Europaparlamentsvalet har bytts ut mot ett misslyckande på hemmaplan. De nådde inte riktigt ända fram. Om det nu skulle vara till någon tröst kan FI i alla fall förkunna att de inte är ensamma. Efter en liknande framgång i Europaparlamentsvalet 2009 misslyckades även Piratpartiet (PP) att ta plats i riksdagen i samband med valet året efter. Ytterligare några år tidigare, 2004 och 2006, stod partiet Junilistan inför samma scenario.

Sambanden är talande – det verkar vara svårt för nystartade partier att ta sig in i Sveriges riksdag. Förklaringarna har varit många, men ofta enhetliga. Inte minst har dessa förklaringar handlat om den stora skillnaden i valdeltagande, där det menas att ett högre antal deltagande ger ett mer verklighetstroget statistiskt utfall, och att det är därför partier som FI och PP under senare tid inte fått plats när medborgarna har avlagt sina riksdagsvals röster. Mer detaljerade beskrivningar kring sambandet mellan orsak och verkan tycks ibland mena att det trots allt är det partipolitiska innehållet och väljarnas sakpolitiska intressen som är avgörande och att de olika valen är knutna till lika olika politiska hjärtefrågor. Det är kanske svårt att hävda att både dessa val bygger på samma typ av politiska intressen och att utfallet av det ena logiskt borde generera överensstämmande utfall i det andra. Vad som är svårt att förstå är emellertid varför ett visst parti skulle passa i en viss typ av politiskt kontext. Varför skulle inte alla partiers politiska kärna kunna vara applicerbar på alla politiska områden? De flesta partier verkar trots allt bygga på någon form av ideologiinspirerad vision om framtiden. Om nu inte alla partier har en sådan heltäckande framtidsbild, hur urskils dessa partier i så fall från andra?

Föreliggande studie fokuserar på Europaparlamentsvalens roll och inverkan och om huruvida tiden kring dessa val banade vägen för framtiden. Finns det någon gemensam bakomliggande förklaring till att FI och PP inte nådde ändra fram? Var allt bestämt på förhand, och vem är det som utformar spelreglerna om så är fallet?

Det finns som sagt många röster som vill göra sig hörda – många röster som vill ge sin förklaring på saken. Denna studie är inget undantag. Genom att sitta närmre på den mediala uppvaktningen före och efter Europaparlamentsvalen 2009 och 2014 är förhoppningen att kunna urskilja ett mönster, se likheter, märka skillnader för att finna förklaringar bakom det till synes givna. För när Richard Falkvinge, PP:s partiledare, konstaterade att ”*Vi är en otroligt stark organisation men det här valet gick inte bra.*” (Expressen.se 2015-05-20), gjorde han det efter att ha förlorat ett val utifrån samma förutsättningar som andra partier eller var hans, som Gudruns, parti dömda att misslyckas långt tidigare än de där känslomässiga kvällarna i september?

Många vill ge sin syn på saken.

Kanske medierna kan ge en del av svaren alla letar efter?

Studiens intention

Denna studie syftar till att undersöka den mediala bevakningen av nyttillkomna svenska partier på den politiska kartan. Genom att analysera artiklar rörande Feministiskt Initiativ och Piratpartiet publicerade av tidningarna Aftonbladet och Dagens Nyheter är förhoppningen att urskilja möjliga konsekvenser för dessa partiers förutsättningar på den politiska marknaden. Vidare kommer det analytiska arbetet att mynna ut i en diskussion kring hur dessa möjliga konsekvenser kan ses ur ett demokratiskt perspektiv. Till sin hjälp bygger studien på följande frågeställningar:

- Hur framställs Feministiskt Initiativ och Piratpartiet i Aftonbladet och Dagens Nyheter?
- Hur kan den mediala bevakningen ge en möjlig förklaring till Feministiskt Initiativ och Piratpartiets med- och motgångar?
- Hur kan resultatet av studien problematiseras utifrån ett demokratiskt perspektiv?

1. Utgångspunkt och förfarande

Version av verkligheten

I sitt resultatsökande kommer denna studie förhålla sig till arvet från den *hermeneutiska* vetenskapssynen. Likt en förgrening av det hermeneutiska tänkandes menar Gadammers version att mening skapas först i relationen mellan det som ämnas tolkas och tolkaren själv (Fay, 1996:142). För en ytterligare och mer precis förståelse för studiens vetenskapliga ansats skapar förståelse genom ett socialt utbyte. För en *socialkonstruktivistisk* forskare är människans verklighet socialt konstruerad vilket leder till att om förståelse för konstruktionen ska ske, måste forskaren också förstå hur konstruktionen skapas (Alvesson & Sköldberg, 2008:81). Detta perspektivistiska sätt att se på olika versioner av verkligheten bygger på hur det i olika ”språkliga ramverk” skapas mer eller mindre lokalt giltiga uppfattningar om den aktuella verkligheten (Fay, 1996:76). På samma sätt försöker denna studie just förstå skapandet av det journalistiska arbetet och förståelse av artiklarna i relation till dess läsarna, för att sedan försöka ge möjliga svar på uppsatsens kvalitativa frågeställningar.

Verktyg och förlopp

För att nå svar på syfte och frågeställningar kommer studien luta sig mot en *kvalitativ innehållsanalys*. Bergström & Boréus (i Bergström & Boréus, 2005:43ff) redogör för, med ett visst utrymme för godtycklighet, förutsättningar för den kvalitativa och kvantitativa innehållsanalysen. Medan den sistnämnda innehar den mer traditionellt renodlade metoden av att räkna och mäta lyfts den kvalitativa motsatsen fram som möjlig även med inslag av en viss form av kvantifiering. Gråzonen blir emellertid behändig som metod i denna studie. Den kvalitativa innehållsanalysen tillskrivs då egenskapen av att ha möjlighet att behålla sitt kvalitativa djup samtidigt som den möter ett större materiellt omfång. Att det kvalitativa synsättet fungerade som stödjeben men samtidigt inte förväntas ta emot att vikt gjorde det behändigt att fullfölja idén om en någorlunda bred tidsram för publiceringarna. Den kvalitativa innehållsanalysen ligger i linje med studiens hermeneutiska ansats och dess antagande om att *ett verk är en betydelseenhet* som förr sätter värde i texten som helhet än dess enskilda delar (Østbye et.al, 2005:65).

Axplock, hinder och glasögon

Bakgrunden till valet av material grundar sig på ett inledande förarbete som utgick från att identifiera de medier som på ett eller annat sätt kunde vara relevanta i syftet att försöka nå förståelse kring relationen mellan väljare, politiker och media. Anledningen till att valet slutligen mynnade ut i att utgå från Dagens Nyheter (DN) och Aftonbladet var av dels statistiska och dels geografiska skäl. Statistik kring vilka tidningar som hade störst tryckta upplaga visade på att DN och Aftonbladet var de som distribuerade mest (Svenska Mediehus, 2014/2015:5). Den geografiska huvudstadsplaceringen av tidningarna blir särskilt intressant i en tid där medieaktörer utanför storstäderna i allt större utsträckning blir offer för en ökad centralisering. Möjligen låter det omodernt att basera en studie på en så pass traditionell medieplattform mitt i en ökat digitaliserad värld, och grundtanken var i ett tidigt skede att vända bort blickarna från webbaserade plattformar. Anledningen till det låg dels i en övertygelse om att traditionella medier fortfarande har en betydande roll i det mediala skapandet och att detta innehåll ofta sprids vidare till andra kanaler. Ett tidsmässigt hinder och en uppbackning av ytterligare statistik möjliggjorde en möjlig kompromiss i sammanhanget, då en del av de analyserade artiklarna från DN och samtliga artiklar från Aftonbladet fick hämtas via deras respektive webbaserade versioner. Statistiken kring tidningarnas webbplatser avslöjade, inte allt för förvånande, siffror om att tidningarna låg på 1:a respektive 3:e plats i antalet besökare per vecka (ibid:11).

Bytet av insamlingsmetod gjorde att det planerade omfånget av antal upplagor av respektive tidning kunde hållas intakt. Materialet omfattar upplagorna publicerade tre veckor innan och en vecka efter folkvalen till Europaparlamentsvalen 2009 och 2014. Valet av omfångets bredd gjordes i en balansgång mellan uppsatta tidsramar och vikten av ett representativt urval. Vilka val som skulle analyseras föll sig naturligt enligt studiens syfte. Insamlingen av material gjordes dels genom en heltäckande genomläsning av exemplar från DN kring de båda valen. Samtliga artiklar från Aftonbladet hämtades på webbtidningarnas respektive databaser. Sökord som användes var ”fi”, ”feministiskt initiativ”, ”pp” och ”piratpartiet”. Fördelen av att grundligt kunna läsa igenom pappersversionen är att det blir möjligt att kunna identifiera artiklar som på ett indirekt sätt är kopplade till Feministiskt Initiativ eller Piratpartiet. Motsatt uppstår det en risk att genom den digitala databasen söka sig fram till artiklar genom sökord som endast kan identifiera direkta resultat. En positiv aspekt av databassökning är att risken för forskareffekten minskar i det avseendet att möjligheten för att missa någon artikel som är tänkt att analysera försvåras. Vid den andra gallringen av det totala materialet,

pappersversionen inkluderat, togs därför alla artiklar utan någon av de ovan nämnda sökorden bort. Antalet artiklar som analyserats uppkom slutligen till 64 stycken varav 34 av dem hade ett innehåll knutna till PP, och 28 av dem knutna till FI (33 hämtade från DN och 28 hämtade från Aftonbladet). Insamlingen gjordes, bortsett från enstaka artiklar, mellan den 2014-12-01 och 2015-02-05. Artiklarna är inte inhämtade är inte hämtade utifrån principen av att entydigt dela likheter i placering och karaktär. Vissa av artiklarna är hämtade från delar av tidningarna/webbplatserna som rör ledarsidorna, vissa som istället är ett uttryck från debattinlägg medan andra härstammar från det mer genomgående nyhetsflödet. Rösterna bakom artiklarna är sålunda av olika slag, vilket även är gällande för de röster som gör sig hörda inom texterna själva. Anledningen till att ett val av avgränsning inte gjorts inom tidningarna är för att undvika missförståndet att studiens syfte ämnar belysa delar, utan snarare mer av helheten, av tidningarna under de utvalda perioderna. En avgränsning inom det redaktionella materialets ”plats” skulle även utgöra en begränsning i betydelsefulla inslag inom andra områden i det utvalda materialet.

Till hjälp för att analysera det bantade materialet användes *symtomala* glasögon. Att analysera ett innehåll symptomalt innebär ett sökande efter undangömda och icke förgivettagna betydelser. Exempel på sådana betydelser är olika föreställningar som skapas inom en viss social kontext och som sedan inom den kontexten skapar en uppfattad verklighet (Østbye et.al, 2005:65). Slutligen skapades en koncentrerad och en tematisering av vanligt förekommande iakttagelser och tillskrivelser kring eller i samband med respektive parti. Tematiseringen och den följande analysen av den byggde på principen av att i ett inledande skede identifiera samband i texternas ytskikt, för att sedan förstå de mer djupgående (Østbye et.al, 2005:77). Exempelvis föreföll det sig tydligt hur partierna ”på ytan” tillskrevs olika könstillhörigheter, vilket sedan analyserades mer ”på djupet” för att försöka förstå dess värde i den aktuella kontexten.

Metodkritik

Att använda sig av den kvalitativa textanalysen vid utförandet av denna studie är av studiens syfte ett relevant angreppssätt då den ämnar söka efter kvalitativt möjliga slutsatser. Argument mot ett sådant metodval skulle givetvis kunna förekomma, men då endast i komplement eller utbyte mot andra kvalitativa metoder. Vikten för metodens relevans ligger snarare i en transparent redogörelse för den samma. Kravet på studiens *intersubjektivitet* tillgodoses genom redovisningen av tillvägagångssättet som i olika steg finns ovan. En

kommande forskare kan således genom prövningar med hjälp av samma tillvägagångsätt göra om studien. Metoden som valts och processen som redovisats visar även på en medvetenhet kring den kvalitativa kärnan som välkomnar andra möjliga slutsatser snarare än att hävda dem förgivettagna, något som metoden och synen på vetenskap i detta fall gett utrymme för. Metoden är uppbyggd på så sätt att olika möjliga påståenden inte bara är kopplade till ett brett materiellt utbud, utan är också genomgående medveten om att argumenten som för dem framåt inte är eller ska vara emun mot framtida utarbetade ”sanningar” (Østbye et.al, 2005:32–33)

2. Teoretiska avstamp

Röster som hörts

Mediernas inflytande på valrörelser har varit ett flitigt forskningsämne. Ett centralt begrepp som än idag används är den så kallade *agenda-setting*. Under det amerikanska valet 1968 gjorde McCombs & Shaw (1972) en studie baserat på två röstdistrikt för att bland annat undersöka deras åsikter om vilka frågor som enligt väljarna var viktigast. Studien visade att det fanns en korrelation mellan de frågor som medierna hade lyft fram som viktiga och vad läsarna (väljarna) också uppfattade som centrala politiska frågor. Teorin om agendafunktionen har följt med men har problematiserats i förhållande till sin absoluta inverkan då relationen mellan både medierna, politikerna och väljarna har ökat i forskarnas intresse.

Journalisters bevakning av den svenska politiken, inte minst i valtider, har bland annat analyserats av olika bidrag ifrån Strömbäck & Nords (2013) i *Kampen om Opinionen* som följdriktigt behandlar mediernas direkta och indirekta roll i opinionsbildningen. Exempelvis påverkar en publicering kring olika opinionsundersökningar dels hur konsumenter får en bild av hur olika partier står i jämförelse med varandra, dels hur de politiska partierna indirekt påverkas av det ”läge” de har i de olika mätningarna (Strömbäck & Jendel, i Strömbäck & Nord, 2013:151). På så sätt fungerar de mediala aktörerna som en del i en treenighet tillsammans med medborgarna och de politiska aktörerna. Denna treenighet är sedan beroende av varandra likt ett kretslopp, vilket också gör att de fungerar som konkurrenter vad gäller makt och inflytande (Strömbäck i Strömbäck & Nord, 2013:10–11). Att medierna skulle ha en betydande roll i detta samspel får uppbackning i Kent Asps empiriska studie kring de svenska valrörelserna de senaste 40 åren. I *Mediekratin – mediernas makt i svenska val* (2014)

undersöker Asp bland annat vikten av den gestaltningsmakt som journalisterna besitter. Gestaltningsmakten är, enligt Asps studie, inte enbart ett negativt inslag för olika partiledare, utan kan lik väl fungera som en form av ”medspelare” (ibid:145). Inte heller visade resultaten att ett visst parti, partiledare eller block når en genomgående för- respektive nackdel utan verkar fungera varierat utan en ideologisk logik. Asp menar att å ena sidan att det inte går att tydligt peka ut mediernas makt i relation till dem undersöka valrörelserna men att det å andra sidan går att peka på journalisternas urvalsmakt som avgörande för hur olika väljare eller partipolitiska inslag ska framställas (ibid:146). Makten över urvalet är i sin tur styrt av olika intressen som snarare återfinns hos medierna själva än hos väljare eller partier. Den så kallade *medielogiken/nyhetslogiken* styrs av intressen som ekonomi, läsar- eller tittarsiffror, men kan också utgöras av ett större fokus på allmänintresse (ibid:187). Balansgången mellan att agera idealiskt och att i ett ekonomiskt perspektiv hålla sig levande, menar Asp, är ett förhållningssätt som genom partiskhet drabbar de flesta medier. Detta medför att partier som kommer i ett visst gynnsamt eller missgynnsamt läge inte sällan når en betydelsefull spridning (ibid:199).

Den mediala urvalsprincipen och valet av gestaltning av politiska makthavare har enligt studier visat sig vara problematiskt. I Hammarlin & Jarlbros *Kvinnor och män i offentlighetens ljus* (2014) lyfts olikheterna för hur politiska kvinnor respektive män blir framställda i medierna. Studien visar bland annat hur journalisters samtal med manliga politiker handlar om just politik (61 procent), samtidigt som samma mätning i kontakt med motsvarande kvinnliga representanter ger ett klart lägre utfall (39 procent) (ibid:52). Hammarlin och Jarlbro ställer sig frågan vad som utgör det resterande innehållet och kommer fram till att det kvarvarande utrymmet för kvinnor i allt större utsträckning handlar om en sexualisering eller en cementering av normen att det är män som är politiker. Ett exempel, som ligger nära denna uppsatsens empiriska vägval, som lyfts fram är hur Feministiskt Initiativ och Gudrun Schyman bland annat beskrivs genom sina kläder, kroppar och sitt fokus på karriär snarare än partiets eller Schymans faktiska politiska åsikter (ibid:54). Hammarlin och Jarlbro avslutar med att ställa sig ytterligare en fråga, ”är det så illa?”, och menar å ena sidan att svenska medier är på rätt väg (i synnerhet i förhållande till vissa internationella medier), men att det fortfarande råder en avgörande obalans kring de spelregler som kvinnor i jämförelse med män måste förhålla sig till i spelet om mediernas uppmärksamhet (ibid:142).

Ur ett mer in-zoomat perspektiv har det funnits uppsatser som även de har behandlat FI och PP. Av de två partierna är det mediernas relation till FI som verkar ha fångat många intresse.

Exempel på många studier som gjorts lyfter fram hur medier framställer FI utifrån det analytiska verktyget kritisk diskursteori och kommer fram till att *kampdiskursen* till stor del genomsyrar mediebilderna av partiet (Andreasson & Blomqvist, 2014: sammanfattning). Diskursen är intressant då studien menar att det just är utsattheten som föder kamplusten (ibid:31). En annan studie som identifierats handlar om av en mer kvantitativ art och lyfter fram givande statistiska resultat kring hur FI och Junilistan förmedlas olika av olika medieaktörer (Moustakakis & Ring, 2006:2). Vad gäller PP gjordes en undersökning som ställde sig frågan om PP:s väljare gick till valurnorna för att uttrycka den missnöjesstämpling som tillskrivits dem. Resultatet visade att så inte var fallet utan att väljarnas *missnöje* med byggde till en större del på det egna partiets *sakpolitik snarare än en proteströst* mot de mer etablerade partierna (Erlingsson & Persson i Oscarsson & Holmberg, 2010:138).

Teoretisk treklöver

Analysen som stundar bygger huvudsakligen på en treklöver som tillsammans är tänkt att vara behjälpliga verktyg för att kunna nå en inte bara ökad förståelse för mediernas roll på den politiska arenan, utan också inkludera perspektiv som kan förklara det samhälle och den politiska verklighet som råder. Teorier som skulle kunna ge sina olika versioner av både det samhällseliga och det politiska klimatet är givetvis många, men utifrån denna studies ärende kommer aktörerna i den teoretiska treklövern bestå utav Baumans teorier om konsumtionssamhället, Rosanvallons teorier kring det motdemokratiska demokratin och teorier kring den ökade medialisering som i olika grad genomsyrar dagens politiska kommunikation. Utöver dessa tre ingångar kommer analysen även att ta hjälp av ytterligare teoretiska inslag vars syfte är att fylla in de tomrum som de ovan nämnda stöttepelarna trots allt efterlämnar.

Medialisering och den mediala logiken

Vad är det då inom den mediala logiken som underblåser en viss typ av tillskrivelse, placering eller porträttering av ett visst politiskt parti eller en viss politisk inriktning? För att få svar på vad det är som styr medier att framställa en viss typ av version av en politisk verklighet framför en annan måste det skapas en mer detaljerad förståelse kring funktioner som gömmer sig bakom dessa båda logiker. Enligt Esser & Strömbäck (2014:14–15) måste logikerna förstås både separat och i sin aktuella kontext. Sammantaget består den politiska logiken kring tre delar: *polity*, *policy* och *politics*. Huvudsakligen innefattar dessa politikens ramverk, interna produktionen av politiken och politikens ansikte utåt mot omvärlden. Den mediala

logiken däremot bygger istället på *professionalism*, *commercialism* och *media technology* som innefattar nyhetsproduktion i förhållande till journalistiska normer, värderingar, ekonomiska motiveringar och anpassning till nya teknologier (ibid:17–18).

Asp & Bjerling (2014:20) beskriver två typer av medial makt: den *osynliga* och den *synliga*. Den synliga makten inkluderar gestaltungs-, premiss- och publikmakt och skulle kunna översättas till makt kring hur partier gestaltas – makt kring vilka frågor som tas upp på agendan och slutligen makt över dess möjliga inverkan. Den osynliga makten handlar om hur relationen mellan politiska institutioner och media har förts samman på medias premisser. Ett sammanslaget ord för denna process är ibland *mediatization* (medialisering). Mediatization, enligt Esser & Strömbäck (2014:6-7), är ett förlopp som grundar sig på fyra dimensioner: *information source*, *media autonomy*, *media practices* samt *political practices*. Den förstnämnda dimensionen handlar om i vilken grad medierna är den primära källan för politiskt information, varpå den andra dimensionen sätter fokus på i vilken mån medierna är självständiga från de politiska institutionerna. Den tredje dimensionen synar huruvida de mediala budskapen är styrda av den mediala- eller den politiska logiken och – dimension fyra – hur denna fördelning ser ut motsvarande i de politiska institutionerna. Medialiseringen är således beroende av i vilken utsträckning dessa ”kriterier” uppfylls eller inte.

En ändlös resa mot individens självförverkligande

För att ur ett mer övergripande samhällligt perspektiv förstå den samtid vi lever i kommer analysen att bygga på teorin om *konsumtionssamhället*. I Baumans *Consuming Life* (2007:8) förklaras hur stora delar av det nya samhället genomsyras av konsumtion snarare än produktion. Baumans teorier kan därför inneha särskilt relevanta verktyg att förstå det moderna samhälle studien ämnar nå ökad kunskap kring.

För en medborgare att bli accepterad i konsumtionssamhället gäller det att ”omarbete sig som råvaror” så de kan motsvara samhällets ”efterfrågan” (ibid:6). För att en medborgare, eller snarare en konsument, ska motsvara denna efterfrågan krävs en kontinuerlig uppsikt över vad de aktuella marknaderna efterfrågar. Omvänt måste en marknad samtidigt ge konsumenterna vad de kan tänkas vilja ha. Alla marknader bygger på samma tre principer: varor måste konsumeras av köpare, köpare vill konsumera varor endast om de kan stilla deras önskningar, och slutligen det pris som varorna kan ha är helt beroende av intensiteten av konsumenternas önskan och i vilken mån varan kan säkerställa denna möjliga verkan (ibid:10). Bauman (ibid:57) beskriver medborgaren i konsumtionssamhället som ”*member of the society of*

consumers are themselves consumer commodities”, vilket ger en tydlig bild av hur individen inte bara representerar köpkraft, utan också förvandlas till en självförverkligande råvara. Vad som i synnerhet kommer att vara centralt i nedanstående analys är hur marknaderna, som i denna studie motsvarar medierna, tillgodoser de ”verktyg” som konsumenterna behöver i sitt livslånga identitetsarbete (ibid:60). Således är det också dessa marknader som innehar, eller åtminstone har förutsättningarna att inneha, den reella maktpositionen (ibid:65).

Som en följd av medborgarnas självförverkligande genom konsumtion skapas också en subjektiv bild av verkligheten som i grunden utgörs av olika konsumtionsmässiga val. Bauman menar att vad som tillsynes kan uppfattas som en ”materiellt” självförverkligande i realiteten är ett ”idealiserande” av den materiella konsumtionen i sig själv (ibid:15). Vad som kan uppfattas som konsumtionssamhällets kärna bygger således på ett en princip som går ut på en drivkraft att ligga i framkant vilket lika mycket innebär en upphöjning av ”nyheter” som nedsättande inställning till det ”förgångna” (ibid:21). I konsumtionssamhället bygger gemenskap och tillhörighet paradoxalt nog på medborgarens ständiga kamp om att stå främst i ledet (ibid:83).

Politiken bakom kulisserna

Rosanvallon erbjuder en redogörelse för det samtida politiska missnöjet i vad han kallar *Motdemokratin – politiken i misströns tid*. Rosanvallon (2006:25) drar huvudsakligen upp tre typer av hur detta politiska missnöje uttrycks, vilket han menar fungerar vid sidan om de klassiska folkliga valen och den politiska representation som resultatet av dessa val medför. Teorierna kring dessa tre områden kan därför ge denna studie behjälpliga verktyg för att, utöver de faktiska valresultaten för sig, förstå bakomliggande orsaker och samband kring det politiska uttryck som går att avläsa ur det empiriska materialet.

Enligt Rosanvallon (ibid:35) är den representativa politikens uttryck ett förenklat sätt att förstå politiska strömningar och det inflytande folket anses ha inom demokratiska samhällen: ”Där folkvalets representativa demokrati lyder institutionernas långsamma rytmer, manifesterar sig motdemokratin på ett permanent sätt och lyder inga begränsningar. I viss bemärkelse utgör den demokratins omedelbara liv”. ”Demokratins omedelbara liv” utgörs av tre dimensioner: övervakningens makter, förhindrandets former och dömandets prövningar (ibid:27ff). En del av ”övervakningens makter” handlar om vaksamheten och delas in i den medborgerliga-, den reglerande och den allmänna vaksamheten (ibid:49). Den medborgerliga övervakningen sker exempelvis genom strejker, via fackföreningar eller press. Den reglerande

övervakningen å sin sida har ständig uppsikt över den representerade politiken och utvärderar den genom bland annat opinionsundersökningar, uttalanden från experter eller journalistiska reportage. Den allmänna vaksamheten, som också är mest central för denna studie, gör sig hörd via en form av agendafunktion som inte minst utformas utifrån mediala intressen vilket har en bidragande inverkan det innehåll som det politiska samtalet kretsar och inte kretsar kring. Övervakningen sker också via vad Rosanvallon (ibid:52) kallar *angivelsen*, vilket bland annat tar upp medias roll i skapandet av ”institutionaliserande effekter”: “[...] *angivelsejournalistiken bidrar till att bekräfta och befästa kollektiva normer och värderingar*”. Dessa normer och värderingar kan exempelvis befästa övervakningens tredje form där olika politiska aktörers duglighet provas och *betygsätts* (ibid:56).

Den andra av Rosanvallons (ibid:143) huvudområden, ”förhindrandets makter”, menar på att det samtida samhället genomsyras av olika former av *bortröstning* snarare än att rösta för olika politiska förslag. Denna typ av *negativa demokrati*, som bland annat mobiliseras genom opinionsbildning, har ett stort inflytande och Rosanvallon menar att ”*Det är effektiviteten i denna makt som vi måste ta i beaktande om vi ska förstå hur den har kommit att växa fram*” (ibid:149). Den tredje dimensionen handlar om ”dömandets prövningar” som kort sagt går ut på att medborgare genom rättsliga processer, snarare än genom representativa val, försöker genomdriva politiska ändamål (ibid:30). Denna dimension är emellertid inte särskilt relevant för denna studie. Rosanvallon (ibid:203) menar att en förståelse kring övervaknings- och förhindrandets makter på ett bättre sätt beskriver verkligheten och ”[...] *är mycket mer subtil än den statsvetenskapliga teorins standardmodell*”.

Ytterligare teoretiska inslag

Utöver ovanstående teoretiska huvudområden kommer det även förekomma ytterligare teoretiska inslag. Inte minst kommer Bourdieus teorier kring det sociala rummet att behandlas. Enligt Bourdieus (1999:16ff) *differentieringsprinciper* inom det sociala rummet, de *ekonomiska- och kulturella kapitalen*, skapas social gemenskap i relation till hur exempelvis yrken, idrott eller mat är både kulturellt och ekonomiskt skilda från varandra. På samma sätt som avstånd mellan olika identitetstillskrivningar, rumsliga mellanrum, särskiljer sig från varandra, skapas också avstånd och hierarki i den sociala gemenskapen. Olika livsstilar och smak, som Bourdieu klassificerar som *habitus*, blir därmed också en måttstock för vad som för en viss grupp uppfattas som ”rätt” och ”fel” i olika förhållanden eller situationer. Bourdieu (ibid:21ff) poängterar att denna typ av ”klassindelning” inte på något sätt får förväxlas med

att vara allmängiltiga. De ”verkliga” klasserna, enligt Bourdieu, är upp till det sociala rummet att skapa och kan således endast vara relativ i sin giltighet: ”*Det sociala rummet är verkligen den första och sista verkligheten, eftersom den ytterst bestämmer de föreställningar som de sociala agenterna kan bilda sig av det*” (ibid:24).

För att nå ökad förståelse kring uppdelningen av kön kommer Hirdmans (1988:51) genusordning att tillämpas. Vidare kommer analysen röra vid Halls (1997:1, 1997:166–67) representationsteori som medverkar till vad han kallar ”the circuit of culture” och relationen mellan kod och avkodning, alltså mellan budskapsbäraren och mottagaren.

3. Mediernas porträttering

Kön och identitet

I efterdyningarna till Europaparlamentsvalet 2014 beskriver Dagens Nyheter (DN) i en artikel Feministiskt initiativets (FI) väljare: ”*Enligt vallokalsundersökningar finns det största väljarstödet för Fi i storstadsregionerna och bland yngre kvinnor, ofta med högskoleutbildning*” (Lagerwall, DN 26/5 2014:13). På motsvarande sätt blev Piratpartiet (PP) i samma tidning utmålade som ett politiskt alternativ för män i samband med Europaparlamentsvalet 2009:

Det har fått lågutbildade grabbar med djup politikermissstro att lämna datorskärmen för att ställa sig bakom välskärmen. Det syns i valsiffrorna från små industrikommuner som Bjuv, Åstorp, Perstorp och Klippan (Siwe, DN 9/6 2009:4)

Urskiljningen av kön innebär, enligt Hirdman (1988:51), att det bildas ett *genussystem* som placerar in män och kvinnor inom en ordningsstruktur. Hirdman menar att denna struktur ligger till grund för könsordning inom den sociala, ekonomiska och politiska kontexten. Särskiljningen bygger dels på logiken kring dikotomier, där de olika könen är oförenliga; dels på den hierarkiska logiken som sätter mannen som norm. Den manliga normen skapas genom polarisering gentemot kvinnan och bidrar till att män attribueras ett högre värde och en högre maktposition. Det högre värdet tolkas i detta fall dock snarare vara till fördel för den *högutbildade kvinnan från storstaden* snarare än den *lågutbildade grabben från industrikommunen*. Maktbalansen mellan man och kvinna har förskjutits till följd av en mer specifik beskrivning av väljarnas identitet. Alvesson & Billing (2011:145) menar att en

betydande del av den samtida maktutövningen handlar om att skapa identiteter, inte sällan via massmedier, som hjälper människor att nå förståelse kring hur de ska tänka, känna och handla. ”Hjälpen” som DN ger till sina läsare i detta fall är på vilket sätt läsaren ”borde” förhålla sig till och se på FI och PP ur ett könsperspektiv inom den politiska kontexten.

Redan i artiklar som publicerades kring FI innan Europaparlamentsvalet fanns ett tydligt fokus på *kvinnan* och *könstillhörighet*. Både kring valundersökningar den 20 maj (Gärding, Post & Svensson, DN 20/5 2014) och politiska debatter den 22 maj (Rosén, DN 22/5 2014) möttes läsarna av rubriceringar som direkt satte fokus på könstillhörighet och indirekt det politiska innehållet. Den mediala bilden ger könsidentiteten en sammantaget större, starkare och mer konsekvent roll i relation till FI än till PP. Enligt Karen Ross (i Ross & Byerly 2004:66) bidrar en sådan kvinnlig könstämpling till att definitionen kretsar kring vad hon *inte* är och att framställningen av att inte tillhöra det ”normala” befäster normen att politiker är män. Ross studie handlade om att kvinnliga politiker oftast beskrivs som just *kvinnliga* politiker, vilket skulle kunna överföras till att förklara varför FI som parti och dess väljare tillskrivs liknande epitet och att det på liknande sätt framställs som någonting avvikande.

Artikeln från DN den 22 maj ovan exemplifierar tydligt hur det inte handlar om någon ”vanlig” politisk debatt – utan om en politisk debatt mellan *kvinnor*. Trots att båda partierna innehar en könstämpling visar det sig skilja något i var denna könstämpling bedrivs. Skillnaden framkommer tydligast i vilken mån partiernas ledare är en del av den mediala agendan kring partierna. Gudrun Schyman, partiledare för FI, förekommer flitigt i rapporteringen kring Europaparlamentsvalet 2014 och framställs i det närmaste som den enskilda anledningen till partiets framgång vilket på motsvarande sätt även anses som dess svaghet; ”*Vad vore Fi utan Gudrun Schyman?*” (Okänd, DN 25/5 2014). Liknande pessimistiska resonemang kring framtiden för PP återfinns efter valframgångarna 2009, dock med skillnaden att fokus låg på det politiska innehållet och att väljare snarare skulle ”*prioriterar om*” (Siwe, DN 9/6 2009:4). Slutsatsen att politiken endast är av avgörande för PP, samtidigt som FI är beroende av att sin kvinnliga ledare befäster Ross (ibid:63) slutsats om att ”*kvinnor är i första hand är kvinnor, i andra hand, möjligtvis, politiker*”.

Utan att partierna har haft en direkt konkurrens mellan varandra i det empiriska material som studerats, såsom många av de etablerade partierna eller blocken utmålats ha i valtider, målas en klar bild upp av FI och PP som motpoler; *man-kvinna*, *storstad-landsbygd* och *låg- respektive högutbildad*. Särskiljningen går inte bara att identifiera i artiklar publicerade i DN

utan finns också representerat i utbudet från Aftonbladet. Den 26/5 2014 beskrevs FI:s väljare som "[...] en urban och välutbildad grupp med stor betoning på kvinnor" (Sandberg, AB 26/5 2014). Efter motsvarande EU-val 2009 beskrevs den typiska Piratpartisten som "[...] ung, arbetslös man som inte gillar politiker och du sätter aldrig din fot i kyrkan" (Melén, AB 10/6 2009). På det sätt som Hirdman menar att könsordningen skapar en manlig och kvinnlig oförenlighet skapas här samma distans mellan geografiska och akademiska dikotomier där värdet är olika beroende av konstruerade "tillhörigheter".

Enligt Bourdieus (1999:16–17) *differentieringsprinciper* inom det sociala rummet, de *ekonomiska-* och *kulturella kapitalen*, skapas social gemenskap i relation till placeringarna i detta rum. Bland annat lyfter Bourdieu upp hur de olika yrken som kräver högre utbildning, och har ofta därmed ett högt kulturellt kapital och ekonomiskt kapital, har till följd av "avståndet" till mer okvalificerade yrken också svårare att nå gemenskap (ibid, s.19). Bourdieu (1993:270) menar vidare att olika kapital, utbildnings-, socialt- eller ekonomiskt kapital, väger olika mycket i förhållande till vilket fält de verkar inom:

Varje fälts specifika logik bestämmer vilka egenskaper som är gångbara på just den marknaden, vilka som är relevanta och verksamma i det aktuella spelet, och som i förhållande till detta fungerar som specifikt kapital och därigenom som förklarande faktor till praktikerna

Utifrån Bourdieus teorier skapar den kontrasterande identitetsframställningen av FI:s och PP:s väljare ett avstånd dem emellan som också gör att de besitter en lika olik fördelning av kapitalvärde. Kapitalet mäts upp utifrån delar i porträttering, så som egenskaper, kön och geografisk placering – *habitus* – och vägs emot den aktuella politiska kontexten – *fältet* – för att undersöka vilken typ och i vilken grad ett visst kapital värdesätts inom det politiska fältet. Ser man utbildning som ett fält för sig menar Bourdieu (1999:33–34) att själva utbildningssystemet "*upprätthåller de redan existerande sociala skillnaderna*" och skapar en rangordning. Dels skapas denna rangordning mellan de olika grader av studier som systemet är uppbyggt kring, såsom grundskola, gymnasium, högskola, universitet, men även inom respektive område i form av "titlar" eller "beteckningar". På samma sätt upprätthålls de sociala skillnaderna mellan FI:s "högutbildade" väljare gentemot PP:s "lågutbildade" väljare som genom ytterligare beteckningar av geografisk tillhörighet skapar en tydlig skillnad mellan "innerstaden" och "industrikommunen". Motsvarande blir väljarnas geografiska tillhörighet en rangordning inom det gemensamma i att vara en röstberättigad medborgare i det demokratiska samhället. När den låga utbildningen tappar gentemot den högre i

förhållande till totalt kapital tappar ”industrikommunen” på samma sätt mark gentemot ”storstaden”. Vad som kan urskiljas utifrån det totala kapitalet är att det i detta fall, enligt Bourdieu, kan förklara bilden av PP som en klart negativ skildring gentemot bilden av FI, som snarare framställs som ett elitparti i jämförelse. Det totala kapitalet är, som beskrivits ovan, dock ingen garanti för ett uppenbart högre värde hos porträtteringen av FI:s väljare till skillnad av PP:s då det är upp till den aktuella *marknaden* att avgöra vilket kapital som värderas högst. John B. Thompson (2001:20) beskriver med egna ord sin version på hur den sociala kontexten styr den mediala kommunikationen:

”[...] medierad kommunikation är alltid ett kontextualiserat socialt fenomen [...] alltid inbäddad i sociala sammanhang och struktureras på olika sätt och som i sin tur har en strukturerad inverkan på den kommunikation som förekommer”

Både Thomson och Bourdieu lyfter fram vikten av den sociala verklighet som råder under både framställningen, transporten och mottagandet av medial kommunikation. Hall (1997:166–67) översätter processen kring mottagares olika sätt att avläsa sändarens budskap i relationen mellan *encoding* och *decoding* – kodning och avkodning. Hall menar att en god relation mellan kodning och avkodning är en förutsättning för att kommunikation ska kunna vara effektiv. För att lyckas med detta förutsätts det att det återfinns en språklig överenskommelse mellan sändare och mottagare. Denna överenskommelse bidrar sedan till att det utvecklas en symbolik, vilket med tiden har möjlighet att bli mer eller mindre allmängiltig – inom sin kontext – och skapar då en kulturellt framställd verklighetsbild (ibid:1). Teorierna från Bourdieu, Thomson och Hall hjälper till att förstå varför mediala porträtteringar, så som av FI och PP, dels har makt att forma bilder till en uppfattad verklighet, dels att denna skapta verklighet är kontextuellt präglad och således inte kan eller borde ses som definitivt giltigt. Medier innehar med andra ord verktyg som är tillräckligt effektiva för att utföra makt, inte minst makt över den politiska sfären.

Otillräcklighet och förminskning

Den uppmålade mediala bilden av PP och FI:s som partier ger ett något annorlunda utfall. FI och deras politik beskrivs bland annat på följande sätt i två artiklar från DN:

Och visst ja: Fi ska också verka för att estetisk verksamhet blir kärnämne i gymnasieskolan, att alla förskolor ska erbjuda ett veganskt alternativ samt att de inför köttfria måndagar. Om Pisa i fortsättningen skulle välja att mäta kunskaper i normkritik

och vego-mat kommer Sverige att briljera som Sovjet under 70-talets hockey-VM (Helmersson, DN 5/5 2014)

Alla fossila bränslen ska bort, liksom kärnkraften. Ingen ny vattenkraft ska byggas ut. Så hur försörjer vi landet med energi? Genom vind- och solkraft samt ”framtida förnybara energi-källor.” Hur gynnar det landets kvinnor att tvingas betala fantasipriser för el och värme (Helmersson, DN 13/5 2014)

Det första citatet är hämtat från en ledarartikel och är ett av flera exempel som identifierar en del av FI:s politik, vilket och i detta fall tar upp deras bidrag till skol- och utbildningsfrågan. Helmersson menar att FI bidrag till skolfrågan, som var en av de mest centrala frågorna i riksdagsvalet 2014, bland annat är att vilja införa ”*köttfria dagar*” och ”*estetisk verksamhet*”. Ledaren är ett exempel som förtydligar den mediebild som ständigt vill stänga sig fram att FI:s politik ska centreras kring mindre sakfrågor och på så sätt trivialiseras i sammanhang där stora politiska frågor diskuteras. Ett annat exempel som förstärker denna mediala bild är då samma journalist i en annan ledare skriver om ett ämne som rör energifrågan och som istället för att lägga vikten vid partiets sakpolitiska innehåll, faller tillbaka i det återkommande kvinnofokus som känns igen och ligger i linje med rapporteringen av FI på ett mer generellt plan. När partiet förväntas vara en del i debatten kring stora politiska frågor koncentreras på så sätt mindre relevanta bidrag fram, och när de väl framställs med ett mer allmänt bidrag till ett politiskt område ändras snabbt fokus till att belysa kvinnans roll i sammanhanget, vilket medför att en sådan parameter också upplevs som väsentlig i sammanhanget. I en ledarkrönika av Aftonbladets Fredrik Virtanen exemplifieras även hur partiets politik förminskas och sätts i relation till hur ett partis agenda, enligt journalisten, borde innehålla:

Enfrågepartier har alltid stört mig. Det gäller såväl om frågorna de driver är bra, som feminism eller miljö, eller dåliga, som rasism. Det är inte trovärdigt att bry sig om en enda fråga, samhället kräver helhetslösningar (Virtanen, AB 10/5 2014)

I Virtanens krönika görs en direkt koppling mellan framgångar för enfrågepartier, liksom FI, och bristen av ansvar hos mer etablerade partier som han menar på har legat för lågt i frågan om jämlikhet och jämställdhet: ”*Då behövs inga enfrågepartier [...] Upp till kamp! Det är inte svårt, det är bara att vara sossar*” (ibid 2015-05-01). Både före och efter valet till EU-parlamentet fokuserades artiklar om FI även kring att handla om deras brist på finansiering. Den dåvarande statsministern Fredrik Reinfeldt citeras i en artikel från Aftonbladet: ”*Det är mycket märkligt att man helt viftar bort att man inte har någon ekonomisk politik. Man lovar*

enorma utgiftsökningar utan någon som helst idé om finansiering” (Karlsson, AB 12/5 2014). Krönikan bar på ett budskap som gick att känna igen även efter valdagen den 25 maj 2014 då journalisten lyfter fram hur Christina Winberg, Sverigedemokraterna, ”vägrade gratulera” FI till valframgångarna: *”Deras politik har ingen finansiering. Både Sverige och Europa går i konkurs med deras politik. Bättre att elda upp pengarna”* (Habul, AB 26/5 2014). Bortsett från i vilken mån FI skulle kunna ha brister i sin ekonomiska ansvarsfullhet eller inte, ger artiklarna ovan en sammantagen bild av partiets begränsningar i form av otillräcklig helhetslösning. Att dessa begränsningar sedan sätts i relation till just ekonomi ger en extra dimension. Politiska frågor som rör ekonomi har traditionellt sett varit högt placerat när väljare ger sin bild av viktiga valfrågor, i synnerhet vid val där högerorienterade partier haft framgång (Oscarsson & Holmberg, 2013:17), vilket kan göra att en brist på finansiell medvetenhet kan upplevas som särskilt oansvarigt. Trots att ekonomi som begrepp är brett kan därför bilden av FI som ekonomiskt oansvariga upplevas som särskilt olämpligt inom det politiska fältet. Den mediala bilden som ges är att partiet i detta fall inte bara går emot föreställningen om ekonomisk duglighet utan att den feministiska politiken är överflödigt då den redan är inkluderad inom andra partier.

I DN den 25/5 2009 går att läsa hur Piratpartiet i en sammanställning av, vad tidningen anser, vara de största frågorna *”[...] inte tar ställning i dessa frågor”* i samband med en artikel om samtliga partiers synpunkter på vården (Okänd, DN 29/5 2009). PP:s snäva politiska agenda lyfts fram som bristfällig i relation till ett för väljarna klassiskt viktigt politiskt område, vilket samtidigt gör att PP placeras som ett parti som står utanför normen av vad ett politiskt parti förväntas ta ställning till. Precis som kring FI:s brister i ekonomiskt ansvar blir bilden av PP på samma sätt negativt laddad i vad som av tidningen lyfts fram som ett särskilt viktigt politiskt område. Andra inslag som lyfter fram PP:s politiska agenda visar på en ytterligare komprimering av partiets ställningstaganden: *”Piraterna gick till val på integritet och fritt internet”* (Siwe, DN 9/6 2009:4), *”[...] medborgaraktivister som vill försvara friheten på internet. Det är samma opinion som gav det svenska Piratpartiet ett mandat i valet till EU-parlamentet”* (Stelling, DN 12/6 2009:20) och *”De är för enkelspåriga”* (Gunnarsson, DN 9/6 2009:12). Även PP:s duglighet möter frågetecken i en beskrivning av partiets framtida inflytande: *”Varför rösta på ett parti som gör väldigt lite? Och som inte ens när de gör något har en verklig chans att göra skillnad?”* (Melin, AB 3/6 2009). Gemensamt för stora delar av den mediala framställningen kring FI:s lyfts PP:s politik inte bara fram som ensidig utan också otillräcklig. Den mediala bilden identifierar partiets profil till en fråga som är central för

partiet men som inte nödvändigtvis utgörs av dess partipolitiska helhet. Oavsett om FI och PP endast skulle koncentrerat sin politik till enskilda frågor eller ej, insinuerar artiklarna hur detta politiska omfång i så fall inte passar in i den, av journalisterna, utarbetade mallen för det innehåll ett parti borde inneha. Profileringen, förenklingarna, stereotypifieringarna och förminskningarna av FI respektive PP skulle kunna tolkas som ett uttryck för hur relationen mellan den mediala och den politiska logiken förs fram utifrån mer medialiserade motiv.

Utifrån ett perspektiv som förutsättningen att det är medierna som är innehavare av den ”konsensusskapande motorn”, kan bilden av FI och PP ses som problematisk. En konsensus kring respektive parti bildas utifrån parametrar som möjligen kan anses som både skadliga och tillfredställande. Urvalet som genererar skapandet av en viss bild framför en annan kan likväl omfamna en viss grupp människor samtidigt som den kan utesluta andra. Det är en omöjlighet för journalister att omfamna en helhet, men vad som visat sig i analysen av det empiriska materialet är hur detta urval tenderar att placera partierna och dess väljare in i identitetsskapande fack snarare än politiska fack, vilket i sin natur bidrar till att urvalet frångår sitt politiska fokus till förmån för andra som i sammanhanget möjligen borde ha mindre relevans i sammanhanget. När dessa partier ändå analyseras genom politiska glasögon hamnar fokus lätt på hur denna politik inte motsvarar ”förväntningarna”. Förväntningarna i detta fall skapas utifrån journalisternas val av att distansera FI och PP gentemot andra partier. Även fast denna studie inte har möjligheten att visa på hur de politiska partierna eller väljarna skulle vilja föra fram FI och PP som parti eller dess väljare är det lättare att identifiera hur DN och Aftonbladet vill det, och också hur dessa framställningar flörtar med teoretiska kopplingar till den mediala logiken. Att upprätthålla redan existerande föreställningar, att personifiera och jämföra med mer etablerade partiers politik är ett sätt för journalister att tala till sina konsumenter och läsare på ett sätt som gör budskapen lätt att smälta. Att peka ut PP och FI som otillräckliga blir ett sätt för människor att snabbt avfärda dem och att peka ut FI och PP som enfrågepartier bidrar till att slippa se feminism i andra sammanhang är kring jämställdhet mellan män och kvinnor och integritet endast i ljuset av olaglig fildelning. Det är på samma sätt ett behändigt sätt att bilda förståelse kring partiet genom att indela dem i olika könstillhörighet för att på så sätt förstärka en redan existerande bild av att det är män som tekniskt kunniga nog att sitta framför datorn, samtidigt som det förstärker bilden av att striden om ett mer jämställt samhälle bara skulle vara något som intresserar kvinnor. Problemet med denna typ av framställning ligger dels i den opinionsbildande roll som journalistiken åtar sig, dels i utifrån de premisser som många av dagens mediehus och journalister utför sitt arbete.

4. Urvalets omöjliga objektivitet

Mediernas intressen

Strömbäck & Nord (2013:123) lyfter fram *gestaltningsteorin* som en av de mest fruktbara teorierna kring frågan om journalistikens verklighetsförankring och objektivitet. Teorin grundar på principen om verkligheten som oändlig och att ett journalistiskt arbete inom en sådan värld endast är praktiskt möjligt om arbetet bygger på selektivitet. Ett selektivt arbete kan således, som sagt, inte skapa en heltäckande bild av verkligheten utan endast fungera som ett verklighetsbaserat urval. Urvalet i sin natur skapar samtidigt en bas där absolut objektivitet inte kan existera. Som redan konstaterats ovan bygger de olika motiven hos det mediala innehållet på delarna av den mediala logiken, professionalism, commercialism och technology, samtidigt som den även är beroende av den enskilda journalistens egna normer och värderingar. Statistik kring Dagens Nyheter och Aftonbladets innehåll i samband med valrörelser 2002, 2006 och 2010 visar på en trend som succesivt tar steget från politiska sakfrågegestaltningar till att övergå till en inriktning som är mer fokuserad kring det politiska ”spelet”. Enligt Strömbäck & Nord är ett fokus kring detta spel ett bevis på en allt mindre inflytelserik politisk logik till förmån för den mediala (ibid124–125). Även om siffrorna i statistiken kan tyckas grunda sig på väl enkla och breda variabler, och att inte minst denna studies empiri visar på att även sakfrågor är av betydande inslag i medial logik, säger det något väsentligt om utvecklingen. Journalistiken har med åren succesivt skapat sig en tolkande, snarare än reflexiv, roll i sin relation till politisk rapportering (ibid: 134), vilket även får uppbackning i stora delar av empirin kring FI och PP, inte minst i de ledar- och debattinläggen som talar ner ett visst politiskt innehåll till förmån för ett annat. Istället för att endast återspegla ett partipolitiskt innehåll och låta medborgarna själva få avgöra vilken politik som ligger i deras eget intresse, åtar sig journalister sig en roll som inte bara återspeglar ett visst urval, utan också tolkar, analyserar och diskuterar vilka delar av detta innehåll som är ”rätt” respektive ”fel”. Där den journalistiska tolkningsfriheten gör sig som mest tydlig är möjligen i det avseende vad gäller porträtteringen av den typiska partisympatisören. En politisk rapportering uppbyggd kring ålder, kön, utbildning, geografisk plats och socioekonomisk tillhörighet kan sägas vara typexempel på den totala objektivitetens kapitulation mot urvalets krafter. Urvalsprincipen rör inte endast medieaktörerna specifikt utan drabbar också konsumenterna själva, vilket i sin förening är själva grunden till den problematik som uppstår i mediernas jakt på nödvändig uppmärksamhet. Urval kan nämligen

inte endast göras i relation till journalistisk objektivitet utan måste också bilda en produkt som marknaden – konsumenterna – uppmärksammar och vill ta till sig (ibid:121). Urvalsprocessen har enligt Strömbäck & Nord (2013:121) bidragit till en journalistisk berättarkultur som genom förenkling, personifiering, stereotypifiering och tillspetsning formar dessa slutgiltiga produkter. På samma sätt tenderar DN och Aftonbladet är, som redovisats ovan, att tillskriva FI och PP personifierande identiteter kring dess väljare såväl som förenkling av partiets roll på den politiska kartan.

Gemensam version av verkligheten

För läsaren är valet att konsumera just DN eller Aftonbladet ett aktivt val vilket gör att det finns fog att utgå ifrån att kommunikationen dem emellan är skapad utifrån, vad Hall (1997:166–167) menar, en ”språkligt” god relation mellan encoding och decoding. Med Halls teori som uppbackning borde det därmed finnas ingredienser i kommunikationens ”språk” som är anpassade till att attrahera en viss typ av konsument, en konsument som pratar samma språk. Som en naturlig produkt av den journalistiska urvalsprocessen skapar därför journalistiska verk ett ofrånkomligt gap till de mottagare som *inte* upplever samma tillhörighet. DN:s journalister och dess konsumenter skapar då en specifik ”sfär” med gemensamt överenskommet ”alfabet” för att sätta ord på deras gemensamma verklighet. En sådan separation kan förklaras genom det perspektivistiska synsättet som menar att varje version av verkligheten bygger på ”konceptuella scheman” som inom olika ramverk begränsar människors symboliska tolkningsmöjligheter (Fay, 1996:76). Utifrån de porträtteringar, kategoriseringar och övriga urval som gjorts kring FI och PP finns en övergripande kulturell differens där den, ofta, utbildningstygda journalisten ger sin bild den ”lågutbildade industriarbetaren”. Kombinationen av utbildningsnivå och journalisternas geografiska storstadsplacering bidrar till en sammantaget avskild socioekonomisk relation dem emellan. Liknande mönster går att utskilja vad gäller avståndet mellan den äldre journalistkåren och de ”unga” porträtterade väljarna som även framställs bära på ett tydligt ”missnöje” gentemot den övriga politiska arenan. Parallelliseringen mellan unga–missnöje, och även man–teknik och kvinna–feminism bidrar slutligen till en tydlig helhetsbild av den journalistiska polariseringen som skapar tydliga avstånd mellan tecknaren och den avtecknade. Ur ett perspektivistiskt synsätt skapar DN:s journalister en verklighetssyn som försvårar möjligheterna för de olika konceptuella scheman att överlappa vilket i detta fall placerar FI och PP i olika fack som tillika symboliseras tillhöra skilda grupper i samhället.

Skulle journalisternas polarisering av dessa områden få en obehindrad inverkan på läsarnas partival skulle ingen som konsumerar DN eller Aftonbladet bryta mot mönstret, vilket givetvis inte helt överensstämmer med verkligheten. För att ytterligare förstå komplexiteten kring den mediala inverkan kan *diskursteorin* bidra med nödvändiga verktyg. Enligt Laclau och Muffes (1985:112) diskursteori kan aldrig ett ramverk utgöra material för exakta bestämmelser utan materialet är snarare i ständig jakt på sin fulla betydelse. Processen fungerar som en oändlig kamp med målet att en viss typ av sammansättning av tecken ska ge en viss typ av innebörd. DN och Aftonbladet kan på så sätt ses som skapare av olika diskurser men kan inte på samma sätt helt kontrollera i vilken ordning eller vid vilket exakt tillfälle en viss typ av symbolik innehar en viss typ av betydelse. På samma sätt som agendafunktionen är det även här utbudet, snarare än symbolikens exakta betydelser, som är centralt. Samtidigt som läsarna möts av signaler som försvårar vissa associationer skapar dem ändå ett, om än begränsat, utbud att välja av.

Här uppenbarar sig den största skillnaden mellan kommunikationen kring FI och kommunikationen kring PP. I enighet med tidigare nämnda exempel på utvalda ”särdrag” kring båda partierna framkommer ett tydligare avstånd och en tydligare polarisering gentemot PP än om FI – något som kan förklara FI:s relativt sett stora framgångar i större städer jämfört med på landsbygden. Det kan också hjälpa till att förklara den tydliga ”könstillhörighet” som partierna tillskrivs, vilket i kombination med stereotypa manliga respektive kvinnliga intresseområden kan ge en fingervisning om bakomliggande motiveringar till partiernas fortsatta ”könstillhörighet”. Eftersom både DN och Aftonbladet tenderar att förhålla sig mer till den mediala logiken än den politiska blir dem samtidigt ansvarsbärare för kulturernas skapande. Stuart Halls (1997:1) *The circuit of culture* är en modell som likt en cirkel visar på hur en kultur formas för att sedan i betydande omfattning representeras. På samma sätt som diskursteorin och perspektivismen har förklarat DN och Aftonbladets inverkan på den aktuella kontexten visar ”The circuit of culture” hur dess innehåll också kan skapa en mer långsiktig och återupprepande verkan. Med andra ord har den polariserande framställningen av den politiska arenan inte bara en omedelbar möjlighet till inverkan, utan kan också fungera som en del i ett mer långtgående kulturskapande som upprätthåller avstånd mellan grupper i samhället snarare än för människor närmare varandra. Dessa grupper, som visat sig vara så tydliga i den mediala framställningen, översätts till att i detta fall även bära partipolitisk tillskrivelse, vilket inte bara kan utgöra tillfällig inverkan utan också utgöra en mer ihållande sådan. Identitetsprofilerna för nya politiska partier, som FI och PP, kan då bli särskilt drabbade om

den framtagna bilden utgörs av en version av verklighet som stänger ute snarare än inbjuder. I synnerhet kan denna verklighet tänkas få större konsekvenser för partier som ligger kring fyraprocentsspärren och riskerar att inte nå mandat.

5. Medial framställning ur en politisk och samhällelig kontext

Marknaden styr

Stuart Ewen (1988:22) menar att konsumtionskulturen har bidragit till att skillnaden mellan människors motiv till vardagliga konsumtionsval, och deras motiv till demokratiska ställningstaganden har suddats ut: *“Democratic choice, like grocery shopping, has become a question of which product is most attractively packaged, which product is most imaginatively merchandised”*. Enligt Ewen gör således människor sina politiska val på samma grunder som de väljer varor i mataffären. Ewens resonemang sätter frågetecken framför kärnan i demokratiskt styrda samhällen, som genom en bakomliggande konsumtionsstruktur verkar handla mindre om människans reella frihet att välja och mer om inom vilka ramar denna frihet yttrar sig. För att ytterligare förstå sambandet mellan FI:s och PP:s framgångar och motgångar kan det därför finnas fog för att i ett vidare perspektiv förstå det samhälle inom vilket politiken verkar. I sin redogörelse för “konsumtionssamhället” menar Bauman (2007:15) att *“Consumers ‘subjectivity’ is made out of shopping choices”* och att denna konsumtion *“[...] is assumed to be the materialization of the inner truth of the self is in fact an idealization of the material – objectified – traces of consumer choices”*. Med detta menar Bauman att en människas sökande efter materiellt självförverkligande i realiteten handlar om människors glorifiering av jakten på det ideala. Genom en förening av Baumans och Ewens världar uppstår en sammanflätning av människors oupphörliga jakt efter självförverkligande genom konsumtion och den jakt som driver människor till att vilja bidra till deras version av “det bättre samhället”. “Det bättre samhället” blir då influerat av medborgarnas syn på hur detta samhälle bör se ut, vilket i sin tur leder till att demokratins *rätt* att göra sin röst hörd blir lika viktig som demokratins *frihet* att själv få forma den. I ett sådant samhälle har alla medborgare rätten att kunna göra sin röst hörd samtidigt som de saknar friheten att helt själv bestämma över vad som sägs. Maktbalansen förskjuts från konsumtionssamhällets medborgare till att istället ligga i händerna på andra aktörer. Eftersom det mediala innehållet utgör en sådan stor del av hur människor närmar sig politiskt innehåll blir också det mediala innehållet den aktör

som har en betydande möjlighet att sitta i förarsätet. Porträtteringarna av FI och PP som parti och dess väljare bidrar således till att påverka den bild och i sin tur den ”frihet” som konsumenterna har i relation till självständigt beslutsfattande. Bauman (ibid:111) menar att konsumenternas färd mot det ideala präglas av drivkraften att ständigt förnya sig och hålla uppsikt över den aktuella marknadens krav och utbud. Marknadens krav och utbud demonstreras i detta fall genom hur DN och Aftonbladet placerar in PP och FI i dels olika fack gentemot andra partier, dels i olika fack gentemot andra väljargrupper. Tillsammans har tidningarna direkt bestämt vilka ”varor” som ska vara möjliga att konsumera på marknaden, samtidigt som det sätt varorna presenteras på skapar ett indirekt krav på vilken av dessa ”varor” som besitter ett högre eller lägre värde:

[...] the true carrier of sovereign power in the society of consumers is the commodity market; it is there, at the meeting place of sellers and buyers, that selecting and setting apart the damned from the saved, insiders from outsiders, the included from the excluded (or, more to the point, right-and-proper consumers from flawed ones) is daily performed (ibid, 2007:65)

Som det empiriska materialet löpande har uttryckt är DN och Aftonbladet högst delaktiga i olika typer av särskildringar mellan vad som lyfts fram som in- respektive exkluderande. Den sammantagna bilden av identifikationen av FI:s och PP:s väljare visar på ett betydligt högre värde hos FI:s välutbildade kvinnliga storstadsinvånare i jämförelse med den lågutbildade manliga industriarbetaren. En sådan differentiering höjer inte bara statusen på en specifik väljargrupp utan rättfärdigar i någon mening även storstadsjournalisternas egen existens. Den välutbildade journalisten från storstadstidningen göder på så sätt sin tillika storstadsbaserade läsarkrets – eller rättare sagt de människor som identifierar sig med det urbana livet – på symbolik som hjälper dem i sin ouppnåeliga jakt på den ideala identiteten. Bauman (ibid:60) menar att ”consumer makers” – i detta fall DN och Aftonbladet – på så sätt tillhandahåller ”verktyg” som medborgarna i konsumtionssamhället behöver för att kunna utföra sitt självtillverkningsarbete. I detta fall blir porträtteringarna och polariseringarna av partierna lättanvända verktyg där det val som läsarna står inför förenklas genom enkla översättningar på komplexa problem.

Samtidigt som det finns en tydlig skillnad mellan FI och PP finns det även en uppdelning där de båda ”småpartierna” som sådana förs samman och distanseras från de mer väletablerade politiska partierna. *Otillräcklighet*, *naivitet* och *trend* är ord som symboliserar den andemening som ofta, i synnerhet efter valdagarna, ligger väl inflätad i presentationen av

partiernas politik. Som visats i tidigare avsnitt finns tendenser till förminskning och vinkling av partiernas agendor vilket placerar dem i en politisk skugga i jämförelse med de etablerade partierna vars politik stramar över ett ”bredare” politiskt spektrum. Sammantaget värderas partierna utifrån sina begränsningar snarare än utifrån fokus på deras möjligheter, vilket inom konsumtionssamhället är det samma som att tillskrivas ett marknadsmässigt lägre värde. Med andra ord kan konsumenters ”jakt på det ideala” finna mer framgång genom att konsumera andra råvaror – andra politiska partier – för att stilla sitt behov.

Provocerad motdemokrati?

I enighet med porträtteringen av PP:s och FI:s väljare skapar medierna en polarisering där de så kallade ”enfrågepartierna” själva trycks undan till förmån för de mer etablerade partierna. I en artikel från Aftonbladet kring taktikröstning blev väljare till och med uppmanade att lägga av röster på något av de två politiskt höger och vänsterorienterade blocken:

Om man älskar FI eller Piratpartiet men inte vill slänga bort sin röst kan man stödja endera blocken [...]. Ja, regeringsfrågan är viktig och om vi väljare vill ha ansvarstagande partier måste vi själva agera ansvarsfullt i vårt val (Pertuzzi, Aftonbladet 13/9 2010)

Citatet visar inte bara på journalistikens ökade fokus på det politiska spelet utan är också ett exempel på hur FI:s och PP:s politiska agenda beskrivs ligga utanför det ”normala”. Partierna har i efterdyningarna av sina respektive valframgångar, som texten tidigare tagit upp, inte sällan framställts vara utmanare vars väljare lockas av ”politikerförakt” eller ”missnöje” gentemot etablissemangen snarare än den verkliga partipolitiken. Även fast det går att hävda att åsiktsskildring, mellan både blocken och partierna för sig, ligger i politikens natur beskrivs just politiska förslag från FI och PP som ett uttryck för missnöje. Den mediala etiketteringen kan ses som ett försök att rättfärdiga redan etablerade föreställningar samtidigt som den i sig skapar ett än tydligare avstånd mellan ”vi och dem” och dess samhörighet med ”bra” och ”dåligt”. Samma retorik om bortröstning som dominerat många mediers rapportering kring det svenska partiet Sverigedemokraterna känns igen i retoriken kring FI och PP. Snarare än att låta demokratiska val få avgöras genom varje individs egenkomponerade slutsats, uppmanas väljare att ”agera ansvarsfullt” genom att avlägga sin röst på något av de större partierna och därmed indirekt rösta bort de som inte riskerar komma över europaparlaments- eller riksdagsspärren. Citaten ovan är ett exempel på hur den tidigare framtagna porträtteringen via rapporteringen från Europaparlamentsvalen går igen och fortfarande

anspelar på partiernas tillkortakommanden i förhållande till de medialt konstruerade förväntningarna som finns kring att vara en del av den politiska eliten.

Rosanvallon menar att *”Dagens politiska val handlar mindre om att bestämma väg inför framtiden än om att fälla en dom över det som varit”*. Vid en logisk analys kan teorierna om det motdemokratiska samhället på ett pedagogiskt sätt ge en förklaring till hur partier som FI och PP kan för väljarna kan framstå som en kanal för missnöjet över att en viss politik saknas, för att sedan ge en lika lättsmält förklaring till att dessa partier sedan blir ”bortröstade”. Likt en parallell med den växande svårigheten för amerikanska presidenter att bli omvalda, (ibid:145), är det också lika svårt för nya mindre etablerade partier att återupprepa en valframgång. Rosanvallon (ibid:23) menar att ”misstrons samhälle” har, förutom att de har bidragit till fler folkval, *”utformat en hel rad praktiker, prövningar, informella sociala motmakter och institutioner som alla syftar till att kompensera det urholkade förtroendet genom att organisera misstron”*. Lika väl som det går att förstå den mediala bilden av FI och PP som en av dessa organiserade sociala motmakter går det att föra in medierna som en institution som bidrar till att förklara att denna misstro existerar. Det blir därför lika applicerbart att förstå en väljares ”missnöje” genom att inte bara visa på hur den kan uttryckas, utan också visa på vilka krafter som kan tänkas upprätthålla den. Samtidigt finns det klara paralleller mellan Baumans konsumtionssamhälle som likt ”motdemokratin” offerar långsiktigheten till förmån för kortsiktig stimulans. Journalisternas roll fungerar likt motdemokratin ”angivare” som just har en benägenhet att bidra till att befästa samhällliga normer och värderingar (ibid:56). När FI och PP innan och under sina respektive valframgångar blev något som medierna såg ett värde i att bevaka föll de också under journalisternas angivande och dömande vingar.

6. Ett avslutande samtal

Som tidigare redogjorts för har empirin visat på ett flertal representativa exempel på den mediala framställningen av FI:s och PP:s väljare. Dessa porträtteringar är framtagna utifrån en journalistisk urvalsprincip som i sin tur i flera anseenden skiljer sig från den politiska agenda som partierna för sig utarbetat. Porträtteringens innehåll har visat sig bära på dels en detaljerad beskrivning av vilka grupper samhället som, stora som mindre, förväntas attraheras av en viss typ av politisk strömning, dels hur dessa identiteter på ett tydligt sätt urskiljer sig

från andra. Bourdieus teorier kring differentiering och kapital har förtydligat hur de uppmålade skillnaderna tillika skiljer sig i graden av symbolisk status i det sociala rummet. DN och Aftonbladet kan därför förstås som att de åtar sig rätten att gå in som medlare mellan de politiska partierna utan att vara konsekvent i hur partierna själva kan tänkas vilja framställas. DN och Aftonbladet tillskriver inte bara FI och PP olika positioner på den politiska kartan utan gör så genom att spela på deras egen och läsarnas identitet vilket i sin tur underlättar för en viss typ av människor att ta till sig en viss typ av medial bild. Problematiken ligger således inte kring om dessa utvalda bilder återspeglar verkligheten eller inte, utan att medierna väljer att plocka ut en viss verklighet på bekostnad av en annan. Till mediernas försvar går det givetvis inte att kontinuerligt beskriva helhetsbilder, det skulle både vara en allt för tid- och kostnadsmässig prövning, men det finns heller ingen demokratisk uppbackning som stödjer ett urval som utanför det sakpolitiska innehållet drar isär ett parti från ett annat, eller för den delen nya politiska strömningar från de etablerade. Samma gäller den sammanslagning som göra av FI och PP där ”enfrågepartierna” får stå i skuggan av de mer mångfacetterade och heltäckande partierna. För att förstå mediernas förkärlek till polarisering blir det därför lättare att utgå från den mediala logiken som i en allt mer konkurrenstätande marknad dels är mer beroende av att kommunicera med en viss typ av målgrupp, dels att underlätta för denna målgrupp att välja konsumera en viss typ av medialt innehåll. I enighet med redan nämnda empiriska exempel tenderar det politiska samtalet att styras av en medial logik som, i takt med en ökad medial konkurrens, för sin överlevnad tvingas distansera sig från den politiska logiken. På samma sätt som medier i andra sammanhang kan vara helt styrda av ett specifikt politiskt parti och således också vara mer dominerade av den politiska logiken, förskjuts makten hos mer oberoende medier till medierna själva. Det som i mediala sammanhang brukar kopplas samman som odemokratiskt, då olika medier är uppenbart politiskt färgade, kan här översättas i hur det odemokratiska snarare har flyttats till en annan aktör än att det demokratiska har närmat sig medborgarna.

Mediernas inflytande över hur politiker, väljare och partier framställs både kan tänkas skapa och upprätthålla den konsumtionskultur och det konsumtionssamhälle som Ewens respektive Bauman lyfter fram. Ur det ena perspektivet fungerar DN och Aftonbladet som verktyglådor som ger medborgarna i konsumtionssamhället de redskap de behöver i sitt löpande självförverkligande arbete, ur det andra perspektivet kan medierna också ses som skapare av det fundament konsumtionssamhället vilar på. Utan de icke-politiska inslagen kring FI och PP hade det kanske inte varit så enkelt att välja eller välja bort ett politiskt alternativ grundat på

konsumtionssamhällets fundamentala behov av ständig rörelse framåt och drivet att vara i framkant (Bauman, 2007:83). På så vis upprätthåller DN och Aftonbladet ett demokratiskt samhälle som bygger mer på mediernas version av "långsiktiga lösningar" samtidigt som de hjälper konsumenter i deras identitetsskapande. Mediernas rättfärdigande av vad som är rätt respektive fel väg att vandra på den politiska kartan placerar konsumenter vid ett vägskil där journalisterna står och pekar vägen.

Utifrån DN och Aftonbladets politiska roll i relation till konsumtionskulturen går det att möjligen ge en förklaring till den framgång FI och PP nådde i Europaparlamentsvalen 2009 och 2014. Konsumenternas trånande efter nytt blod och chansen att "ligga före modepaket" (ibid:83) skapade en attraktiv chans för medborgarna att konsumera något nyinkommet. När denna framgång sedan blev till verklighet och medierna än tydligare började rapportera och sedermera placera in både partier och väljare i symbolikfyllda fack blev partierna inte bara av med sin nyhetsstatus utan blev också tillskrivna att tillhöra en viss samhällsgrupp. Vid en hårdtagning blev den ökade porträttering på ett sätt, i synnerhet efter valdagarna, ett uttryck för partiernas definitiva symbolik och "tillhörighet". Denna "tillhörighet" kopplas sedan samman med partiernas begränsningar och brister snarare än deras möjligheter. Dessa brister och begränsningar sätts sedan i direkt motsats till det mediala kravet på ett regeringsparti vilket utan konsumtionssamhällets spelregler kan ge en av förklaringarna till att partierna sedan misslyckades i de nästkommande riksdagsvalen 2010 respektive 2014. Samtidigt som medierna, tillsammans med medborgarna i konsumtionskulturell mening, möjliggör för nya partier att komma in på den politiska kartan bidrar mediebilderna här till att konsumenter på ett påtagligt sätt får kunskap om partiernas identitet och utanförskap. På så sätt kan medierna även fungera som påskyndare av den process som skapar konsumtionens hets efter utbyte. DN och Aftonbladet bidrar således till en cementering av redan etablerade föreställningar om hur ett etablerat riksdagsparti borde erbjuda. På samma sätt som porträtteringarna delar upp partierna till att tillhöra olika sociala grupper delar de också upp vilken typ av politik som är regeringsduglig.

Likt konsumtionssamhället kan ge sin version på förklaringarna bakom FI:s och PP:s upp- och nedgång kan även Rosanvallons teorier kring det motdemokratiska samhället ge sin. Som tidigare nämnts bygger det motdemokratiska samhället på principen att rösta bort snarare än att rösta in vilket skulle kunna ge en logisk förklaring till partiernas korta vistelse i det politiska finrummet. DN och Aftonbladet är överens om hur både FI och PP representerar denna typ av motpolitisk strömning och är på inget sätt blyga i etiketteringsprocessen. Likt ett tillfälligt

uppror sätts ”enfrågepartierna” i kontrast till mer ansvarsfulla alternativ vilket får dem att inte bara vara ett uttryck *applicerbart* på det motdemokratiska samhället, utan också ett alternativ som medierna *placerar in* i facket av ”missnöjda”.

Ur en demokratisk synvinkel går det att diskutera hur väl ett samhälle mår där en ökad tendens till medialisering skapar premisserna för hur nya politiska strömningar ska behandlas. Den version av demokrati som denna studie har visat ett exempel på visar på de svårigheter att som ny samhällelig kraft möter i samband med framgång. DN och Aftonbladet har visat sig fungera som ett tväsidigt mynt som å ena sidan är en möjlig plattform för partier att synas och bli tillgänglig på, å andra sidan en plattform som är obotlig i sin granskning och likväl har möjlighet att förminska och begränsa dem. För ett samhälle som står i ständig förändring borde det rimligen också finnas utrymme för en lika stor förändring även på ett politiskt plan. Tendensen med att nyetablerade partier ”faller” i samma takt som de når framgång kan genom mediernas bevakning tillskriva de redan existerande partier som ända ”rätta” vägen till utveckling. Snarare än en addering av en ny partipolitik blomma i riksdagen hjälper journalister de redan utarbetade maktförhållandena som finns att inneha den reella makten. Medierna, snarare än partierna eller väljarna själva, bestämmer således delvis dess politiska öde inom viss kontext, i en viss version av en verklighetsbeskrivning. Om nu inte ödet är bestämt på förhand verkar det finnas en lättåtkomlig praxis som den enligt den mediala logiken ”borde” följa. Medierna överlever emellertid inte ensamma. För precis som i relationen mellan väljare, politiska partier och media är konsumtionssamhället, motdemokratin och den mediala logiken alla delaktiga aktörer i det politiska spelet. De tror sig kanske spela på lika villkor, men tendenser finns kring att det är medierna som bestämmer reglerna, bestämmer vilka spelare som ska få starta och även väljer vilket underlag matchen ska spelas på. Medierna kan fortfarande ses som inflytelserika domare i en tid och i ett samhälle som i andra sammanhang gärna vill peka på en maktförflyttning till medborgarna själva.

Så för att återgå till inledningen av denna uppsats: var förutsättningarna för Gudrun Schyman och Richard Falkvinge de samma som för de mer etablerade partierna? Det går att utifrån studien generellt hitta en sanning bakom huruvida FI och PP stred på samma premisser som övriga i startfältet. Det hade krävt ett mångt mycket större empirisk urval och ett annat verklighetsperspektiv. Vad som dock går att säga är hur studien kan bidra till en ökad förståelse kring mediens roll i det politiska spelet och hur deras position inte nödvändigtvis

ska ses som avgörande, men att dess inflytande till trots till stor del skapar en politisk miljö där redan etablerade normer och värderingar upprätthålls.

7. Litteraturförteckning

Tryckt litteratur

Alvesson, M. & Billing, Y. (2007) *Kön och organisation*. Lund: Studentlitteratur.

Alvesson, M & Sköldberg, K (2008) *Tolkning och Reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Asp, K & Bjerling, J (2014). *Mediekratin: mediernas makt i svenska val*. Stockholm

Bauman, Zygmunt (2007) *Consuming Life*. Cambridge: Polity Press.

Bergström, G. & Boréus, K. (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Bourdieu, P. (1999). *Praktiskt förnuft: Bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.

Bourdieu, P (1993). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: B. Östlings bokförlag. Symposion.

Byerly, Carolyn M. (red.) (2004). *Women and media: international perspectives*. Malden: Blackwell.

Erlingsson, G & Persson, M (2010). i Oscarsson, H & Holmberg, S (red.) (2010). *Väljarbeteende i Europaval*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Esser, F & Strömbäck, J (2014). *Mediatization of Politics*. Palgrave Macmillan: Basingstoke.

Ewen, S (1988). *All Consuming Images: The Politics of Style in Contemporary Culture*. Basic Books.

Fay, B (1996). *Contemporary Philosophy of Social Science*. London:

Blackwell.

Hall, S (red.) (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage.

Hammarlin, M & Jarlbro, G (2014). *Kvinnor och män i offentlighetens ljus*. Lund: Studentlitteratur.

Laclau, E & Mouffe, C (1985). *Hegemony & socialist strategy*. London: Verso

Rosanvallon, P (2010). *Motdemokratin: Politiken i misstrons tid*. Cambridge: Cambridge UP

Ross, K (2004). *Women Framed: The Gendered Turn in Mediated Politics*, i Ross, Karen &

Thompson, J. (2001). *Medierna och moderniteten*. Göteborg: Daidalos.

Slater, D (1997). *Consumer Culture and Modernity*. London: Blackwell.

Strömbäck, J & Nord, L (red.) (2013). *Kampen om opinionen: politisk kommunikation under svenska valrörelser*. Stockholm: SNS förlag.

Østbye, H. & Knapskog, K. & Helland, K. & Larsen, Leif Ove. (2004). *Metodbok för medievetenskap*, Malmö: Liber.

Elektroniska källor

Andreasson & Blomqvist (2014)

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:784841/FULLTEXT01.pdf> 2015-05-22

Dn.se

<http://www.dn.se/valet-2014/stor-besvikelse-nar-fi-missade-riksdagen/> 2015-05-20

Expressen.se

<http://www.expressen.se/nyheter/valsuccen-uteblev-for-piratpartiet/> 2015-05-20

Hirdman, Y (1988)

<http://ub016045.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/viewFile/1490/1303> 2015-03-01

McCombs, M & Shaw, D (1972)

http://www.unc.edu/~fbaum/teaching/PLSC541_Fall06/McCombs%20and%20Shaw%20POQ%201972.pdf 2015-06-20

Medieakademien.se

http://medieakademien.se/wpcontent/uploads/2014/03/2014_MedieAkedemins_Fortroendebarmeter_140228.pdf 2014-12-02

Oscarsson, H & Holmberg, S (2013)

http://www.scb.se/statistik/_publikationer/ME0106_2010A01_BR_ME09BR1302.pdf 2015-03-12

Svenska Mediehus Svenska Mediehus, 2014/2015

http://www.dagspress.se/images/stories/Svenska_Mediehus_2014_2015.pdf 2015-04-10

Analyserade tidningsartiklar

Gunnarsson, H (2009), ”*Studentboende starkaste fästet för Piratpartiet*”. Dagens Nyheter 9/6.

Gärding, M, Post, S & Svensson, M (2014), ”*Var fjärde kvinna ser Fi som ett alternativ i valet*”. Dagens Nyheter 20/5. <http://www.dn.se/debatt/var-fjarde-kvinna-ser-fi-som-ett-alternativ-i-valet/> 2014-12-12

Habul, K (2014), ”*Åkesson: Vi vill inte hamna i fel sällskap*”. Aftonbladet 26/5.

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/valaret2014/article18952722.ab> 2014-12-12

Helmersson, E (2014), ”*Feminism: Frukta inte debatten mot Fi*”. Dagens Nyheter 13/5.

<http://www.dn.se/ledare/signerat/feminism-frukta-inte-debatten-mot-fi/> 2014-12-12

Helmersson, E (2014), ”*Genusdebatt: I Fi-land ska vi alla utbildas*”. Dagens Nyheter 5/5.

<http://www.dn.se/ledare/signerat/genusdebatt-i-fi-land-ska-vi-alla-utbildas/> 2014-12-12

Karlsson, P (2014), ”*Fredrik Reinfelds attack mot Schyman*”. Aftonbladet 12/5.

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/valaret2014/article18870827.ab> 2015-05-01

Lagerwall, K (2014), ”*De röstade fram Feministiskt initiativ*”. Dagens Nyheter 26/5.

Melén, J (2009), ”*Så ser PP:s väljare ut*”. Aftonbladet 10/6.

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/euvalet/article11869570.ab> 2015-01-17

Melin, L (2009) ”*Hatten av för pr-genierna i Piratpartiet*”. Aftonbladet 3/6.

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/euvalet/article11854937.ab> 2015-05-01

Okänd (2014), ”*Stormen Gudruns Kväll*”. Dagens Nyheter 25/5.

<http://www.dn.se/ledare/stormen-gudruns-kvall/> 2015-02-11

- Okänd (2009), ”Så tycker partierna om vården”. Dagens Nyheter 29/5.
<http://www.dn.se/fordjupning/europa-2009/sa-tycker-partierna-om-varden/> 2015-01-17
- Pertuzzi, B (2010), ”Upplagt för taktikröstning”. Aftonbladet 13/9.
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/valet2010/article12487579.ab> 2015-01-17
- Rosén, H (2014), ”Hårda ord i DN:s studio mellan Fi- och SD-kvinnor”. Dagens Nyheter 22/5. <http://www.dn.se/valet-2014/harda-ord-i-dns-studio-mellan-fi-och-sd-kvinnor/> 2015-01-17
- Sandberg, M (2014), ”Fi är identiska med Vänsterpartiet”. Aftonbladet 15/5.
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/valaret2014/article18884772.ab> 2015-01-17
- Sandberg, M (2014), ”Här är Fi störst”. Aftonbladet 26/5.
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/valaret2014/article18957094.ab> 2015-02-22
- Siwe, M (2009), ”Jordmån för missnöjesröster”. Dagens Nyheter 9/6.
- Siwe, M (2009), ”Piraterna: Besättning i var buske”. Dagens Nyheter 9/6.
- Stelling, A (2009), ”Nej till fransk antipiratlag kan öka rättssäkerheten i EU”. Dagens Nyheter 12/6.
- Virtanen, F (2014), ”Sossarnas dalt banar vägen för Fi och SD”. Aftonbladet 10/5.
<http://www.aftonbladet.se/ledare/ledarkronika/fredrikvirtanen/article18858541.ab> 2015-01-17